

SMMM YETERLİLİK
2015-02 (25 Temmuz 2015) DÖNEM
HUKUK SINAV SORU VE CEVAPLARI

SORU 1: Hizmet akdinden doğan borçlar bakımından işçi ve işverenin borçlarını sadece maddeler halinde yazınız.

CEVAP

Hizmet akdinden doğan borçlar bakımından;

İşçinin borçları

- İşgörmeye (hizmet) borcu
- İşverenin talimatına uyma (itaat) borcu
- Sadakat borcu

İşverenin borçları

- Ücret ödeme borcu
- İşçiyi koruma (iş sağlığı ve iş güvenliği önlemlerini alma) borcu
- Eşit davranma borcu
- İşe uygun adam çalıştırma borcu
- Buluşlarda ödüllendirme borcu

SORU 2: Fiil Ehliyeti hakkında bilgi vererek, fiil ehliyetinin türlerini ana hatları ile açıklayınız

CEVAP

Fiil ehliyeti bir kişinin bizzat kendi fiilleriyle hak sahibi olması ve borç altına girebilmesi yeteneğidir. Fiil ehliyeti, hak ehliyetinden farklı olarak aktif bir ehliyettir. Kişi hak ehliyeti gereği, fiil ehliyetine sahip olmasa da yasal temsilcisi aracılığıyla hak ve borçlar kazanabilir. Fakat fiil ehliyetine sahip olan kişi, bizzat kendi fiilleriyle haklar kazanmakta ve borç altına girmektedir. Fiil ehliyeti bakımından, kişiler arasında eşitlik söz konusu değildir. Çünkü herkes aynı anda, aynı biçim ve derecede akli, psikolojik ve bedensel olgunluğa erişemez. Dolayısıyla bu ehliyet hak ehliyeti gibi doğumla kazanılmaz, aksine bu ehliyetin kazanılması için kişinin belir bir zihinsel ve bedensel olgunluğa erişmesi gerekir. Bu ehliyete medeni hakları kullanma ehliyeti de denir.

Tüzel kişilerde fiil ehliyeti kanunun aradığı zorunlu organların bulundurulması ile kazanılır.

Gerçek kişilerde ise fiil ehliyeti aşağıdaki koşulların varlığına bağlı olarak elde edilir.

- Ayırt etme gücüne sahip olmak
- Reşit olmak ve
- Kısıtlı olmamak

Fiil ehliyetinin koşulları bakımından kişiler;

- Tam ehliyetliler,
- Sınırlı ehliyetliler,
- Tam ehliyetsizler ve
- Sınırlı ehliyetsizler olmak üzere dört gruba ayrılır.

a) Tam Ehliyetliler: Bu gruba giren kişiler fiil ehliyetinin tüm koşullarına sahip olan kişilerdir. Bunların hukuki işlem ehliyetleri ve haksız fiilden sorumlulukları tamdır. Kendileri bizzat her türlü hukuki işlemde bulunma yeteneğine sahiptirler. Ayırt etme gücüne sahip oldukları için kusur ehliyetleri de tamdır.

b) Sınırlı Ehliyetliler: Bunlar kendilerine "yasal danışman" (kanuni müşavir) tayin edilmiş olan kişilerdir. Aslında bu gruptaki kişiler tam ehliyetliler gibi fiil ehliyetinin her üç koşuluna da sahiptirler ancak tam ehliyetlilerden farklı olarak, yaptıkları bazı işlemlerin hukuki açıdan geçerli olması için kendilerine atanmış "yasal danışman" nın onayı gereklidir.

c) Tam Ehliyetsizler: Bunlar ayırt etme gücüne sahip olmayan kişilerdir. Bunlar ne kendileri nede yasal temsilcileri aracılığı ile hukuki işlem yapabilirler. Ayırt etme gücüne sahip olmayanların yaptıkları hukuki işlemler batıldır (kesin hükümsüzdür). Geçersizlik kendiliğinden ve işlemin yapıldığı andan başlayarak etkisini gösterir.

d) Sınırlı Ehliyetsizler: Ayırt etme gücüne sahip olmakla birlikte ergin olmayan veya kısıtlı olan kişiler bu guruba girer. Bu sebepten bunlara sezgin küçükler (mümeyyiz küçük) veya sezgin kısıtlılar (mümeyyiz mahcurlar) denilir.

SORU 3: Borcu sona erdiren sebepler maddeler halinde yazarak, her biri hakkında ana hatları ile bilgi veriniz.

CEVAP

Borcu Sona Erdiren Sebepler

- İBRA;** alacaklının borçluyla yapmış olduğu bir sözleşme ile alacağından feragat etmesidir. İbra bir tasarruf işlemidir.
- YENİLEME;** Mevcut borcun yeni bir borç meydana getirilmek suretiyle sona erdirilmesine "yenileme (tecdit)" denilir. Yenileme tarafların anlaşmasına bağlıdır ve yenileme için; geçerli bir borcun varlığı, yeni bir borcun meydana gelmesi ve tarafların yenileme niyeti şeklinde üç koşulun gerçekleşmiş olması gerekir.
- TAKAS;** "bir borcun, bir karşı alacağın feda edilmesi suretiyle sona erdirilmesidir." Diğer bir ifade ile "karşılıklı olarak hem alacaklı hem de borçlu bulunan kişilerin muaccel iki borçtan en az olanın miktarı nispetinde yaptıkları bir hesap işlemidir."
- ZAMANAŞIMI;** Alacaklının alacağını belirli bir süre içinde talep etmemesi nedeniyle söz konusu alacağın eksik borca dönüşmesine "zamanaşımı" adı verilir. Zamanaşımı alacaklı açısından alacağın dava ve takip edilme hakkını sona erdiren sebeptir.
- KUSURSUZ İFA İMKANSIZLIĞI;** Borcun ifası borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle imkânsızlaşır, borç sona erer.
- ALACAKLI VE BORÇLU SIFATLARININ BİRLEŞMESİ;** Alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesiyle borç sona erer. Ancak, üçüncü kişilerin alacak üzerinde önceden mevcut olan hakları birleşmeden etkilenmez.

SORU 4:

- A) Gerçek kişiler bakımından tacir unsurları ile birlikte tanımlayınız
B) Tacir olmanın hüküm ve sonuçlarından beşini maddeler halinde yazınız.

CEVAP

A) Türk Ticaret Kanununun 12. maddesinin 1. bendine göre; bir ticari işletmeyi, kısmen dahi olsa kendi adına işleten kimseye tacir denilir. Bir gerçek kişi ticari işletmeyi kısmen dahi olsa kendi adına işlettiği anda, TTK gereğine tacir sıfatını kazanır.

Dolayısıyla bir gerçek kişinin tacir sıfatını kazanabilmesi;

- a) Bir ticari işletmenin varlığı,
b) Ticari işletmenin kısmen işletilmesi,
c) Ticari işletmenin tamamen işletilmesi unsurlarının varlığına bağlanmıştır.

B) Tacir Olmanın Sonuçları

- a) Tacirler iflasa tabidir.
b) Tacir ticaret unvanı seçmek ve kullanmak zorundadırlar.
c) Tacirlerin tescil zorunluluğu bulunur.
d) Tacirler ticari defter tutmak zorundadırlar.
e) Tacirler basiretli işadami gibi davranmak zorundadırlar.
f) Tacirler arasında ihbar ve ihtar zorunluluğu şekle tabidir.
g) Ücret ve Faiz İsteme Hakkı
h) Tacirlerin Fatura Ve Teyit Mektubu verme Yükümlülüğü
i) Ücret Ve Cezanın İndirilmesini İsteme Hakkının Olmaması
j) Tacirler Hakkında Ticari Örf Ve Adet Hükümleri Uygulanır.
k) Tacir çeki kullanma yükümlülüğü

SORU 5: Ticari işletmede şube kavramını açıklayarak, şube olarak nitelendirilmeye bağlanan hüküm ve sonuçları Maddeler halinde yazınız.**CEVAP**

Şube, iş ilişkisi ve örgütlenmesinde merkeze bağlı, merkezle aynı ticaret unvanı ve aynı işgal alanına sahip bulunan; merkezle birlikte aynı gerçek veya tüzel kişi tacire ve görevlendirilmiş olduğu bölgede dış ilişkilerinde kendisine tanınmış yetkiler dâhilinde bağımsız bir işyeri teşkil eden birimdir.

Şube olmaya bağlanan hukuki sonuçlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

- a) Şube ticari işletmenin bir parçası olduğundan, işletenin devrinin şubenin devrini de kapsamalıdır. Ancak Türk Ticaret Kanununda bu yönde herhangi bir hüküm bulunmadığından bu konu tartışmalıdır.
b) Şubeler kendi merkezinin ticaret unvanını, şube olduklarını belirtmek suretiyle kullanır. Merkezi yabancı memlekette bulunan bir işletmenin Türkiye'de ki şubesinin ticaret unvanında, merkezin ve şubenin bulunduğu yerlerin ve şube olduğunun gösterilmesi şarttır.
c) Tacir yardımcılarından ticari mümessilin temsil yetkisi şubenin işleriyle sınırlandırılabilir. Ticari mümessilin çok geniş temsil yetkisi vardır ve bu yetkinin sınırlandırılması iyiniyet sahibi üçüncü şahıslara karşı hüküm ifade etmez.
d) Şubenin taahhütleri açısından, şubenin bulunduğu yer ifa yeri sayılır ve burada dava açılabilir.
e) Şube davada taraf olabilir ancak iflas davası şubeye karşı açılmaz sadece merkezin bulunduğu yerde merkeze karşı açılır.
f) Şubelerin, buldukları yerin ticaret siciline tescili ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde de ilanı gerekir.
g) Her şube, bulunduğu yerdeki ticaret ve sanayi odasına kaydolunur.